

EESTI POLITSEILEHT

Administratiiv-õigusline aegkiri.

Nr. 6 (62).

14. webruaril 1923 a.

III. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
 Tellimise hind: aastas Mk. 800.—
 poole aastas 400.—
 weerand aastas 200.—
 Üksik number maksab Mk. 18.—

Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
 Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:
 1/4 lehek. Mk. 3000.— 1/4 lehek. Mk. 800.—
 1/2 " 1500.— 1/8 " 400.—
 1/3 " 1000.— 1/16 " 200.—
 1/32 lehek. Mk. 100.—

Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.

Adressi muutmise 10 mk.

Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.

Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Siis: 1) E. Dolf, Teetegemise kohustus. 2) Dr. Schütze, Wabariigi kaitsest Saffamaal. 3) D. Angelus, Mõni joon wana Israeli õigusest ja õigusmõistmistest. 4) Dr. Schneitert, Mõrtsukatöö selgitamis-kommissjoni tegewusest. 5) Wam. adm. R. Miffelbt, Diguste adusest. 6) Ametlik osa. 7) Küsimused ja kohtumised. — 8) Kuulutused.

Teetegemise kohustus.

Omawalitsuse peawalitsuse juhataja E. Dolf.

Kogufondliste kohustuste täitmine endistes Balti kubermangudes oli kohaliste olude järele väga mitmesugusel alustel forraldatud.

Siinriigis, millega hiljem kahte teist kubermangu Wenemaaga ühendati, ei läinud nende kohustuste täitmise kord teiste Wene kubermangude omast palju lahku. Siin ja Eesti kubermangudes aga jäi Rootsi ajast päritud olukord kauemaks ajaks muutmata püsima.

Riigivalitsus segas ennast harva kogufondlistesse asjadesse, sest et ta selleks tarwidust ei leidnud. Sellega on siis ka seletatav, et peaaegu iga mõis kogufondliste kohustuste täitmise asjus oma iseäralise forra löi ja määrused maksima pani, nagu jeda Siinriigi kubermanguwalitsus 1857 a. oma ettekandes kindralkubernerile kinnitab, nimelt, et „kohaliste määruste kogufondseadmisel oleks selle kogu pidanud nii-

paljudesse iseäralistesse osadesse jaotama, kui palju kogufondasid on, kes semstwo kohustusi täidavad.“

Etteoodud asjaolu on täiesti selge ja arusaadav, kui silmas pidada, et kogufondliste kohustuste täitmise organisatsioon ja kord Siinriigi ja Eesti kubermangudes tekkisid kõige lähemas ühenduses kohaliku maaomanduse süsteemiga ja põhjenesid pikema aja jooksul wäljakujunenud seisusliste wähefordade peal. Peaaegu kõik maa ühes talupoegade oli mõisniku omandus. Talupoeg pidi teol käima ja sellepärast oli ta kogufondliste naturaalkohustuste täitmisest waba.

Talupoegade wabastamise ajast peale, algades 1816 aastaga, hakkasid olud muutuma ja sellest ajast peale sai aegamööda üldiseks reegliks, et rahalised kogufondlistes kohustused mõisnikud pidid kandma, naturaalkohustuste täitmine aga talupoegade

peale pandi. Ahtas tähtsam ja koormavam nendest naturaalkohustustest oli siis ja ka pärast teetegemise kohustus.

19. aastajaja teisel poolel hakkasid talupojad mõisnikkudele maad ostuteel omandama, aga koogundlike kohustuste täitmise kord jäi muutmata.

Siglasest ja ühetaoliseft koogundlike kohustuste äraajutamiseft mõisa- ja talumaa wahel ei wõinud sellepärast juttuugi olla. Ajajooksul tuli uusi kohustusi juure ja nende koorem lasus peaasjalikult jällegi talupoegade peal.

Mis puutub eriti teetegemise kohustusse, siis arenes selles asjas ajajooksul niisugune kord wälja, et mõisnikud andsid omalt poolt tarwiliku materjaali ja kandsid teede ehitamise ja remondi rahalised kulud, wallad aga wedasid materjaali kohale ja toimetasid üldse kõik tööd, mis teetegemise kohustusega seotud.

Sarnane olukord tekitas juba ammuft ajast peale talupoegade juures kõige suuremat rahulolematust. Nad pöörasid õige tihti palwetega riigiwalitsuse poole, et teetegemise kohustus mõisade ja waldade wahel ühesugustel õiglastel alustel ära jatataks.

Neid palweid hakati iseäranis sagedasti käesolewa aastajaja algul walitjusele andma. 1905 a. oli see küsimus waldades peaaegu igal koosolekul päewakorras. Kõigil neil palwetel aga ei olnud mingisugust tegelikku tagajärge.

Alles 1917 a. tuli selles asjas pööre. 30. märtsi 1917 a. seadusega Gestimaa kubermangu administratiivse walitsemise ja kohaliku omawalitsuse ajutise forra kohta ja selle seaduse elluwitumise määrustega 22. juunist loodi Gestimaa kubermangus (end. Gestimaa kuberm. ja Riivi kuberm. põhjap. osas) kõikseisusline wald, mis eneses mahutab, peale selleaegse walla territooriumi, kõik temaesse kuuluwad mõisa-, kwoote-, kuwendiku-, kiriku- ja muunimelised maad, kuna walla koosseisu arwatakse kõik isikud, kes walla piirkonnas elawad ehk kellel seal mingisugusel alusel liikumata warandus on wõi wiimast rendil peawad.

Tähendatud seadused jätsid teetegemise naturaalkohustuse alles, kuid laiendasid ta kõikide wäljaspool linna piirkonda asuwate liikumata waranduste peale, aluseks wõttes nende hindamist omawalitsuste maksude alal. Mis puutub selle kohustuse kandmisesse isikute poolt, kellel mitte põllumajanduslikelt kasutataw maa, waid mõni muu

liikumata warandus on, siis pidi selle aluse ajutine kubermangu maandukogu ära määrama.

Siljem langesid selle kohustuse alt ka kõik liikumata warandused alemites wälja, milledele alewi omawalitsus sisse seati.

Kubermangu maandukogu wõis teetegemise naturaalkohustuse raha peale ümber muuta.

Teetegemise kohustuse jaotust ei ole 30. märtsi seaduse järele lubatud erakokkulepete põhjal muuta ja kõik lepingud, mis maa peal lasuma teetegemise kohustuse täitmist ühe isiku pealt teise peale weeretawad, tunnistatakse tühjaks, olgugi, et need lepingud krepostiraamatutesse on kantud.

Tähendatud seaduse järele kaotati endised asutused, selle käes teede korraldus seisis, ära ja nende kohustused ning õigused läksid üle osalt kubermangu maandukogule, osalt maakonna nõukogudele. Nendele nõukogudele ja wiimastele alluwatele täidesaatwatele organidele anti üle ka kõik arhiivid, warandused, kapitaalid, sissetulekud ja krediidid, mis teede asjasse puutusid.

30. märtsi seadus ja selle elluwitumise määrused pandi ajutisele kubermangu maandukogule teetegemise kohustuse korralduse asjus õige mitmekesised ülesanded peale, kuid wiimastel ei läinud korda neid tarwilises ulatuses täita, sest et ta poliitiliste olude tõttu ajutiselt oma tegewust katkestama oli sunnitud. Samuti ei suutnud ka maakonna nõukogud alguses sellel alal suuremat ära teha.

Pärastised sõjaolud ei olnud ammugi juba selleks kohased, et teede korraldamist uutal alustel kiiremalt läbi wiia. Asja muutis keerulisemaks osalt ka weel see asjaolu, et maaseaduse wäljaandmise ja selle teostamise tagajärjel naturaalkohustuse täitmine uued wahekorrad lõi ja mitmesu-

Suitsetage
Eesti paberosse
FRU-FRU

guštele lahkarvamistele ja arusaamatuste pinda valmistas.

Need ja mõned teised asjaolud andsid Wabariigi Valitsusele põhjust asja oma määrusteoa 7. sept. 1920 a. („R. T.“ nr. 151/152), 9. nov. 1921 a. („R. T.“ nr. 102) ja 12. apr. 1922 a. („R. T.“ nr. 52) korraldada. Ka on siseministri poolt teede korraldumise ja järelevalve asiussuhted ja teised korraldused tehtud. Kuid nende määruste korralduste peale tuleb kui asutiste abinõude peale waadata, mis käesolewat küsimust põhjalikult ei lahenda.

Kindlusteta ja selgusetu vahetord teede-

ministeeriumi ja maafonna omavalitsuste vahel, kiire tarvidus teetegemise kohustuse aluses kindlaks määrata ja sel põhjal kohustuse jaotust dialafelt ette võtta, tarviliste kavitaalide loomise küsimus suuremate ehituste ja remontide jaoks jne., kõik see kutsus tunniva tarviduse elule võimalikult kiirelt uut maanteede seadust välja töötada ja maksma panna. Selle töö kallale on teedeministeerium mõne aja eest ka asunud ja on selle ka juba lõpule viinud. Sel nõu on siseministeeriumi poolt mõnes asjas täiendatud ja parandatud ja jõuab kõige lähemal ajal Riigikoosse.

(Järgneb).

Wabariigi kaitsest Saksamaal.

„E. Politselehe“ kaastööline ministeeriumi nõunik Dr. Schütze.

(2. järg.)

Seaduse walitsuusõiguslikud määrused jaanuwad 4 õigusalaadesse, nimelt ühinõute-, koosselekute-, trüki- ja liikumiswabaduseõigused.

1) Riigi põhiseaduse art. 124 annab kõigile sakslastele õiguse seltsi või ühinguid asutada otstarbel, mis karistusseadustele vastu ei käi. Ühingu, mis tema otstarbe järele mitte lubatud ei ole, võib riigi ühinõu seaduse § 2 järele 19. apr. 1908 a. (R. G. Bl. S. 151) kohaliku politsei asutuse otsuse põhjal sulutud saada, millise otsuse vastu kaebust võib tõsta walitsuusõiguslikes korras. Sel wiisil võib ka üles astuda seltsi ehk ühinõu vastu, kelle otstarbe uute karistusmääruste vastu käib. Tähendab, siin ei ole mingisugust uut ehk koguni põhiseadust muutwat määrust, kui wabariigi kaitseaduse § 14 Abf. 2 waldakse, et seltsid ja ühingud mõiwad finni pandud ja ära keelatud saada, kui seal harutatakse asju, mis ülemaltähendatud karistatavate teemuste hulka kuuluwad, ehk sarnaste püüete peale sihitud. ehk jälle teatama isiku troonile tõstmist teostada tahetakse.

Tähendatakse, et mitte ainult lihtne kahtlus, waid täielik tõendus seaduse rikumise kohta sarnase abinõu tarwitusele mõtmise põhjuselks võib olla. Seaduse määruste peale tuleb kui erimääruste peale waadata ühingu seaduse kohalt, nii et ainult nemad makswad on, mitte aga mõlemad seadused ühel ajal kõrwuti. Uus on siin ainult siimaalse seaduse seiskohaga wõrreldes, määrused

kaebuste korra ja kaebuse koha kohta, kuhu kaebusega esineda tuleb sarnaste kinnipangute ja keeldude kordadel. Mitte kõrge- mad politseiasutused, waid maafestafutused (siseministeerium) ehk nende poolt määratud kohad, Preisimaal on siseministri poolt ülempresidendid — iga üks oma prowintsi piirkonnas — selleks määratud. Kinnipaneku üle siiseantud kaebuse otsustab lõpulikult riigi kohtupalat, millest eelpool kõne on, kui mitte otjastaw asutus ehk maafestafutus kaebust rahuldawalt pole otsustanud. Riigi kohtupalat otsustab ka niiuguse abinõu üle lõpulikult, kui riigikestafutus maafestafutuse poole palwega pöörab, see aga palwet täitmast tõrgub. Niiviisi on kindlustatud ühejõune seaduse käsitamiswiis termes riigis.

Ühingu sulgumiseega on ka tema waranduse aresti alla panemine ja riigi kasuks ülewõtmine lubatud (Sead. § 18). Need abinõud on ainult siis tegelikult läbi wiidawad, kui sulutud ühingu warandus siiwiltsodeksti määruste põhjal riigile üle ei lähe.

Nende määruste praktilises käsitamises ühingu iseloomu kindlaltstegemise juures juudab see määrus maewalt rikkalikult alust paktuda. Otsustawaks võib suuremalt jaolt ühingu ülespidamine ja tegewus olla. Ühingu liikmete koosseleku otsused, eestseisuse kõned ja mõjuwamate juhtide tegewus, sõjariistade omandamine jne., patub kõige paremaid näpunäiteid ühingu üle otsustamiseks.

2) Riigi põhiseaduse art. 123 järele on

koosolekute wabadus lubatud. Kõigil faks-
lastel on õigus etteteatamata ehk ilma
iseäralise loata rahultkult ja sõjariista-
deta kokku koguda. Minult koosolekuid la-
geda taewa all võib politsei ära keelata,
kui otsekohene hädasoht awalikku julgeole-
kut ähwardab. Kui aga märgata on, et
koosolejad iseenesest rahutud ehk sõjariis-
tadega warustatud, nii et see awaliku ra-
hu, julgeoleku ja korralse hädasohtlikuks
wõiks muutuda, võib politsei koosoleku
pidamist takistada ja ära keelata. Sarna-
sed abinõud alluwad üldise politsei wõi-
mu piirkonda (10. II. 17. Allgem. Land-
recht) ja saawad harilikus kaebustorras
läbi waadatud.

Selle põhiseadusega lubatud wõimu koh-
ta annab wabariigi kaitseeadus aluse,
millega koosolekuid, ettekandeid ja kuulutu-
si võib ära keelata, kui kindlad faktid
olemas, mis kartust õigustawad, et neis
wabariigi waenulised läbirääkimised ja
awaldused wõiwad ette tulla. Kui aga
sarnane keeld tõendust ei leia, et waba-
riigi waenulised awaldused küllalt põh-
jendatud ei ole, siis ei aita meel sellest,
kui asutus ainult umbarwamist jelles
sihis awaldab, seda enam peawad faktid
käepärast olema, mis seda kartust õigus-
tawad.

Üldise ehk teatud ühingu koosolekute
keeldu ei wõi selle põhialusega järgneda,
sest sarnane abinõu peaks siis ka ühingu-
te keelu kohta maksma, mida mitte tõsi-
asja peal lasuwa kartuse põhjal, waid ai-
nult wabariigi kaitseeaduse rikkumise
tõenduse põhjal võib määrata. Kui aga
ühel sarnasel kawatsetud koosolekul puu-
dub kartus õigustatud tõsiasiade peale,
siis ei jää muud üle, kui koosolekut po-
litsei walwe alla wõtta, nagu see iga
awaliku koosoleku juures lubatud, ja tar-
bekorral ära keelata, kui seal wabariigi
kaitseeaduse wastalisi toimuwi ja nende
jalkimise ette tuleb (sead. § 15).

Koosolekud, mis korraldud riigipäewa
ehk sarnaste walimiste ettemalmistami-
seks, ei ole mitte keelatud, waid saawad
ainult walwatud ja wastasel korral ju-
lutud. Wabariigi kaitseeaduse järele koos-
olekud eelteatamisele ei allu; seda rohkem
tuleb rõhku panna seaduse ametasutustel,
kelle peal seaduse elluwõimise kohustus la-
sub, mis järelwalweks tarwilikke samme
eeldab, nagu aeglehtede kaudu koosoleku
kuulutusi jälgida jne.

Koosolekud, mis lageda taewa all ära
peetakse, on kohustatud sellest teatama
riigi põhiseaduse art. 123 p. 2 põhjal ja
ühe riigiseaduse põhjal, mis weel praegu-
gi awaldamata.

Koosolekuid, ettekandeid ja kuulutusi
wõiwad ära keelata maafeskafjutused ja
nende poolt selleks määratud kohad (Prei-
simaal — ülempresidendid); kaebustkord
on sama, mis ühingu sulgumiselgi. Ka
teised ülalkäsitatud määrused on siin
makswad.

3) Riigi põhiseaduse art. 118 lubatud põ-
hiõigus waba mõtteawalduseks, mis üldi-
selt seaduste piirides ettenähtud, ühes
trükitisensuuri seadusega, on jäljendatud
riigi trükitiseaduses 7. maist 1874 a. (R.
G. Bl. S. 65). Selle seaduse määruste jä-
rele on ajakirjanduse wastu peaaasjalikult
ainult poliitikalised sundsabinõud luba-
tud. Trükitööde aresti alla panemine
võib ainult teatud ettekirjutuste rikku-
mise juhtumisel järjeneda, kui nende siin
teatud asjaolustid, mille tegevus seadus-
andlusega karistatav, (riigi äraandmist
ehk riigiwõimu wastuhakkamisele äsita-
mist, ühe rohwallassi wäimollatekandele
üleskõhutamist teise wastu, kõlwatust) kä-
sitab. Wäljamaal ilmumata aekirja ära
keelata on wõimalik ainult kindlate and-
mete põhjal (§ 14 R. Pr. G.).

Need määrused on wabariigi kaitse-
eadusega tuntuvalt laiendatud. Kõige pealt
on seaduse § 20 järele õiousline alus
trükitööde aresti alla panemiseks seatud
neil juhtumistel, kui nende siin ülalkä-
hendatud riigi kaitseeaduse karistusmää-
rusteega wastolus seisab. Edasi annab sea-
duse § 21 maafeskafjutustele trükitööde
ilmumise asupaiga järele ehk nende poolt
määratud kohtadele õiguse trükitööde
ilmumist keelata ja nimelt aeglehtedele
kestwusega kuni 4 nädalanti, teistel juh-
tumistel kuni 6 kuuni. Selle wastu tu-
leb aga wäljamaal ilmumata trükitööde
te juures laiendatud keeld ühikutes maa-
des tarwitusele wõtta. Mis puutub kuu-
lumuse ja kaebustkorra kohta, siis on
needsamad määrused makswad, mis ühin-
gute keelduski.

Keelatud perioodiliste trükitööde jä-
relwaatusel, mis seniajani peaaegu wa-
hetpidamata tapetud ministri Dr. Mathe-
nau teotamist ehk laimamist, selle mõrtsu-
katöö heakskiitmist ehk ülistamist, riigi-
ehk maawärwide teotamist, riigi korra ehk
selle alandamist riigi walitusliikmete lai-

namise ehk teotamise läbi (§ 7. Nr. 2, 3. § 8. Nr. 1, 2) oma meergudel avaldasid, on riigi kohtupalat, iseäranis viimaseid asjaolusid filmaspidades, lataldaselt, püüvatult mõjuvaks õigusmõistmiseks kujunenud. Teotamise all mõistetakse haavamist toorel kujul. Walitsusliikmete üle terawalt armustada ei ole keelatud; iga riigi kodanik on õigustatud asjaliselt armustama. Walitsusliikme teotamise kindlakstegemisel peab kõige ennem kindlaks tegema, kas riigi kord on selle läbi alanud; sest seaduse eesmärk ei eesõigusta mitte walitsusliikmete isiklist kaitset. Viimase kindlakstegemine sünnitab tihti raskusi. Et riigi korra vastu sihitud püüdeid walitsusliikme teotamisest selgeks teha, peab tähelepanu juhtima selle perioodilise triiktoode teiste kirjatuhtide ehk selle wabariigiwaenulise poliitilise seisuksa peale.

Waatomata selle piiratud seletuse peale, on siiski sarnane seaduse käsitlemine aja kirjanduse peale riigihumides otstarbekohaselt mõjunud; ka wabariigiwastaste aeglehtede awalikud waielused on üldiselt wormi juure tagasi wiidud, mida riigi huwide waatepiirist ei tohi filmist lasta minna.

4) Riigi põhiseaduse art. 111 kindlustab iga sakslasele õigust wabalt riikis liikuda ning sisaldab Saksaamaale tagasiuleku õigust wäljamaal wiibivatele sakslastele, on aga seaduse § 23 põhjal selle läbi piiratud, et wäljamaal elujawale ja seal kauemat aega wiibiwale nende perekonaliikmetele, kes kuni nowembrini 1918 a. endise Saksa lepingriikide üle walitsenud, riigiwaltisuse poolt riigi piiridesse keelatakse ehk neile elukohta kitzendusi tehtakse, kui kartus õigustatud, et wastajel korral wabariigi hea käekäigule hädaoht ähwardab. Selle määruse vastu talitamisele võib ka riigist wäljasaamine järgneda.

Na nende määruste eluures on edasifaebtus riigi kohtupalatile lubatud.

Riigi põhiseaduse art. 111 järele on weel kitzendusi ette nähtud riigi äraandmise ehk kuritegude eest seaduse §§ 1—6 süüdlasteks mõistetuile jaab elutsemine kindlaksmääratud riigi osas ehk maafonas keelatud, sestwusega kuni 5 aastani.

III. Raebtuste asjus praegu käsitatud walitusmääruste vastu, teisest küljest §§ 1—8 normeeritud süütegude otjustamiseks, edasi riigi äraandmise ja wabariigi endise walitsuse liikme tapmise või tapmiskatse, kui ka

sarnaste kuritegudega seotud teiste süütegude asjus on Leipzigitis riigikohtu juures umbes suure wannutatud meeste kohtu näol riigi kohtupalat asutatud, mis koos seisab kolmest riigikohtu liikmest ja kuuest teisest kohtunikust, kelledele ei nõuta, et neil kohtuniku ametiks tarwilikud eeldused oleksid; need kohtunikud nimetatakse kõik riigipresidenti poolt terwe seaduse maksimuse aja peale.

Riigiwormi, riigiwärwide või osariigi walitsuse liikmete vastu sihitud süüteod wõetakse riigi kohtupalatis harutusele ainult osariigi või kannataja wastawa ettepaneku põhjal. Muidu alluwad asjad korrapärasele kohtutele, samuti kui need süüteod, mis kordasaadetud walitsuse poolt seaduse põhjal wälja antud määruste ignoreerimise läbi, nagu sulutud ühinguteft liikmena osawõtmine või nende toetamine (§ 19, lõige 2), keelatud koosolekutel, rongkäitkuldel kõnelejana ülesastumine (§ 19, lõige 1), keelatud perioodilise triiktoote wäljaandmine (§ 22). — Riigi kohtupalatil on wõimalus tema kätte antud asjas toimetust selle läbi ära lõpetada, et ta riigi ülemprofuröri ettepanekul asjale harilikult käigu annab.

Riigi kohtupalati kohtupidamise korra kohta on makswad karistuskambrite (Strafkammer) kohta ettenähtud määrused. Riigi kohtupalati otjuste peale edasifaebamise wõimalust ei ole.

Wabariigi kaitseseadusega ja tema eelkäitjaga, riigipresidenti kabe määrusega, et ole sel alal seadusandlisel tegewusel weel lõpp. Ühel ajal oma esimese määrusega wabariigi kaitse kohta anti riigipresidenti poolt teatud koosolekute keelu kohta laiem hädamäärus wälja, mille järele osariikide kessajutusel õigus ükssikult ettetoodud toimetuste kõrwal ka „rügemendi pidusid ja teisi sarnaseid endistesse sõjawäeosadesse kuuluwate isikute poolt korraldatawaid koosolekuid“ ära keelata.

See wõim on Preissimaal ministertaal teadaandega 26. 6. 22 tarwitusele wõetud, — mitte just sellepärast, et need koosolekud wabariigile iseäranis hädaohtlikud oleksid, waid et need koosolekud laiemate rahwafihide poolt halwaksapanemist leidusid ning Rathenau tapmise järele walitsemas üldises ärewuses koosolekust osawõtjate ja rahwa wabel kokkupõrkamisi esile kutsusid. Kaswawa rahuga on see määrus süülikult piiratud, nii et sarnaste koosolekute kohta praegu ainult mõned wätkfed kitzendused

maksivad. Kuid presidendi wõltus on siiski weel jõus, nii et tema põhjal endistesse wäeosadesse kuulwate isikute koosolekute kohta igal ajal keeldu wõib wälja anda.

Edasi on ühel ajal wabariigi kaitsejeadusega wälja kuulutatud seadus ametnikkude kohustuste kohta wabariigi kaitse suhtes (R. G. B. S. 59). Selles seaduses tehtakse iseäranis ametnikkudele distsiplinaar karis-

tuse ähwardusel kohujeks ametlikes tegevuses põhiseaduspäraselt wabariiklikult riigiwõimu kaitsta ning kõike seda maha jätta, mis nende wabariigi ametkohaga kokku ei kõlba. Ka osariikides on distsiplinaar seadustes wastawad täiendused tehtud, nii Preisimaal 4. 8. 1922 (Seaduste kogu 208 lehek.). Nende seaduslike määrustega wõib wabariigi kaitseks wäljaantud ettekirjutuste kogu lõpetatult lugeda. (Söpp).

Mõni joon wana Israeli õigusest ja õigusmõistmisest.*)

Cand. hist. O. Angelus.

Meie oleme praegusel ajal juba nii harjunud juutides meie aja ärimehi par excellence nägema, nii et meil raste ettekuulutada, et nüüdiste pletiseppade ja suguhaiguste arstide, riidekaupmeeste ja malemeistrite, börsetuningate ja juurrewolutsionääride esiisad tord karjataswataja ja põlluharija, aastast aastasse oma todotolde eest wõitlew rahwas on olnud, — kellel oma kuningas, oma riigitor, oma õigus ja kohus.

Õialgselt olid juudid rändaw rahwas ning nende wahetpidamata rändamiste aegadeft on pärit see werise kättemaksmise põhimõte, millel üldiselt inimline loomus, mis, näituseks, Persias ja Abesjiinias weel tänapäewani püsib ja mida Israeli seadusandlus kunagi ära wõita ei suutnud. „Silma silma ja hammas hamba wastu“ — on see surmawari, mis Israeli õigust ja õigusmõistmist iseloomustab — wastandina naabruseiswa Babiloonia Hammurabi seadustele, kus seda printsiipi enam ei tunnustatud.

Tõsi küll, et Israeli seadusandlus juba wahet teeb ettekawatsetud ja mitte kawatsetud surmamiste wahel ning wiimasel juhtumisel wõib süüalune, kes mõne seadusega kindlaks määratud waba linna — Kedes, Sichem, Kirjath-Arba, Bezer, Ramoth (praegune linnake Salt Dschebel Dschehad'i mägestikus) ja Golan — põgeneda suudab ja keda tema kogukond ilma kurja taheta mõrtsufaks tunnustab, wabalinnas eneses takistamata elama jääda — wäljaspool wabalinna piirid aga wõib teda kättemaksja igal ajal ilma karistuse kartmata ära tappa (4 Moos. 35. 22—27).

*) Käesolema Kirjatüli juures on kasutatud A. Bertholet, Kulturgeschichte Israels 1919 a.

Teed, mis wabalinnade juure wiisid, pidid hästi korras hoitama ja wastawad ulemused olid kohustatud iga aasta iuliuult teede ja jildade torralittust kontroleerima, minu teada ainum teetohustus, mida Wana Testamendi Israel tunneb, ja seegi oli — mõrtsutate taputs matsma pandud.

Teine werise kättemaksmise tombe pehmenendus oli keeld, tedagi teise isitu, isegi lähema sugulase süiteo pärast surmata: isad ei pidanud mitte poegade ja pojad mitte isade süü pärast kannatama (5 Moos. 24. 16). Sellega taheti epialgselt tegetius elus terwete sugude wõitluse ja hurramise häwitawa mõju ära kaotada.

Iseloomustawana muutse Israeli wadetele õiguse peale olgu edasi tähendatud, et üldiselt wäga farmid karistused teatawate süitegude kui niisuguste eest määrati, waatamata selle peale, mis sugused motiivid ja asjaolud teatawa seadusest uleatsumise juures mõdduandwad olid; ühenduses sellega ei olnud muidugi kaasaitamine, kaastööamine ja kuriteofatse mitte karistatawad. Samasest printsiipist oli tingitud see seadusmäärus, et ka loomad surma mõistetud wõisid saada, kui nad näituseks, inimese huttumises süüdi olid (2 Moos. 21. 28) ehk kui neid inimeste poolt suguliselt tarwitatud oli (3 Moos. 20. 15, 16). Seft karistus peab ainult taju olema, kättemaksmine, mis feltfond määrab maksma korra wastu eksumise eest, mitte aga kaitse hädaohtlikkude isikute eest ja weel wähem abinõu nõrga iseloomuga wõi effitee peale wiidud inimeste kaswatamiseks.

Peab aga ütleva, et seadus siiski mõned erandid tunnustab, nii juba nimetatud wahetegemises ettekawatsetud ja mitte kawatsetud tapmise wahel, nii ka wägistamiste

juutegudele faristuste määramisel. 5 Moos. 22. 22—27, näitujeks, eraldab tihlatud nais-terahwa äravägistamise juures tats juhtumist, selle järele tas juutegu linnas wõi wäljaspool linna lagenditul sündis. Esi-mejel juhtumisel mõistetatje mõlemaid — nii meest kui naist — surma, teijel aga meest, sest naiserahwas oli taitseta, ei wõinud tija tõsta ja teegi ei saanud selle tõttu temale appi rutata.

ühenduses sellega olgu siin kohal tähelepanu juhtitud selle juure oja peale, mis wana Israeli seaduses sugulised küsimused ja süüteo üldse mängiwad. Tehtakse, näit. kindlat wahet wägistamiste juures selle järele, kas wägistatu naiserahwas — teije mehe naine oli wõi teije mehe pruut ehk puutumata neitfi (5 Moos. 22. 23, 25, 28); toodatje ette mitmesuguseid setjuaal anormaalsusi (näit., homojetjuaalsus 3 Moos. 20. 13 ja loomatartwitamine 2 Moos. 22. 18) ning Wanas Testamendis on setjuaal teel- dudele ja ettekirjutustele terwed peatütid pühendatud, nagu 3 Moos. 18 ja 3, Moos. 20.

Mis muu seas looduse wastasje looma tarwitamisse puutub, siis on selle süüteo tihti kordum teel arwatawasti sellega seletataw, et mitmetes hommiurumaa riikides jeda mitte ainult lubatuks ei peetud, waid selle peale isegi, näit. Egiptuses, — kui jumalateenistuste akti peale waadati.

Wastandina rohkem arenenud Sammu-rabi seadusele waadatakse wana Israeli seaduses rõõwimise ja warguse peale ainult tsiwil õiguse seisukohast, see tähendab: kahjukannatajal on õigus kaduma läinud warandust mitmekordset tagasi nõuda — warastatud ja edasimüüdud ehk aratapetud härja eest wõis tema, näit., wiis hõrga ja ühe lamba eest neli lammast asemele nõuda (2 Moos. 21. 37). Warga juures elusalt leitud warastatud härja, eesli wõi lamba eest wõidi kahekordest arawiidud loomade arwu tagasi nõuda (2 Moos. 22. 3). Kui wargal midagi ei ole, millega tema wargust seaduses ettenähtud normides heaks teha wõib, saab ta ise ära müüdüd (2 Moos. 22. 2), kuid ainult teatawa aja peale warastatud asjade wäärtuse järele, et muidugi saadud rahaga kahjusaja tasundumist rahuldada.

Samast seisukohast tuleb öieti ka faristuste peale waadata, mis määrati abielu rikkumiste ja teiste sarnaste süütegude eest. Naine on mehe warandus, kes naist puudutab, kipub teije waranduse kallale —

ja peab sellepärast faristatud saama ähes naitega kui uhejuguise juudilajega (5 Moos. 22. 22). Sellepärast määrataje ta puutumatu neitfi ärameelitamise eest raparine faristus (2 Moos. 22. 17) — sejt tema on oma tja waranous, kes tema eest mehele minemisel tinda hinna jaab. See taristus oli wõrdlemisi tõrge, kui arwesje wõit- ta, et weel rahamaganoust ei olnud — nimelt 50 hõbe jettelt (5 Moos. 22. 29), see on umbes 10.000 marra.

Täitja wälja arenemata wahetegemine kriminaal ja tsiwil asjades tuleb ilmsse isegi juhtumistel, kus tegemist on raste wigastuste junnitamiseja, milledele juum jargned, nagu, näit. orjade tapumisel, kus juuolane, orjomanit, taitja taristamata jääb, kui surm alles ühe wõi paari paewa pärast jaadud hoopide tagajarjel jargned (2 Moos. 21. 21).

Wiimase filmapaistwa isearaldusena Wana Testamendi õigusest wõis weel jeda wahet näidata seaduste ees, mis tehti israeliitide ja mitte israeliitide — muulaste — wahel. Siitajtu wõtmise oma jujuwendadelt oli tõwasti teelatud, kuna aga wõõrastelt oli lubatud jeda wõtta (5 Moos. 23. 21). Juudid ei wõinud mitte pärisorjad olla, waejuse torral wõidi neid teatawa aja peale päewatöölistena ära müüa (3 Moos. 25. 39, 40); orjadets wõidi teha ainult wõõraid ja nende lapsi ja lapselapsi (3 Moos. 25. 44—46).

See wahetegemine muutus mõnel juhtumisel päris sallimatujeks, näitujeks Ammoniitide ja Moabiitide rahwuste wastu, keda (5 Moos. 23. 3) mingil ringimisel Israael kogutonda wastu wõtta ei tohtinud ehk todakondsusse, nagu meie päiwil öeldatje, kus kombeks on saanud isamaid ja rahwusi wahetada nagu wana peju.

Kõik see paistab jeda enami filmi, et Israeli seadus üldiselt wõrdlemisi wäga human on waejste, leskede ja waejtelaste wastu ja wahetpidamata halastujest ja abist nende wastu kõneleb ning lõpmata palju ettekirjutusi annab waejuse wähen- damiseks ja parandamiseks (3 Moos. 19. 9, 10; 23. 22; 5 Moos. 14. 28, 29; 16. 11, 14 jne.).

Peab tunnistama, et wana Israeli seaduses osalt juba katjet on tehtud seadust süs- tematiseerida ja mitte ainult uisapäisa kee- lata ja käsvida: näitujeks määrustes tea- tawa aja kestwa juudi õjalise orjastamise kohta (2 Moos. 21. 2—6). Kuid loogilisi tei- netetjst jargnewaid, kõiki wõimalusi ette-

nägeward määrusi on väga vähe ja palju rippus ära kohtumõistja isikust. Vitmasel ei olnud mitte üksi võimalus seadust nii ehk teisiti tõlkida, tema pidi ka paljudel seaduses mitte ettenähtud kordil seadust oma äranägemise ja parema südametunnistuse järgi täitma — ja veel enam: seadus ise jätab teatavatel juhtumistel kohtuniku hoolde karistust määrata, ilma minimaal ehk maksimaal karistust ära näitamata (näit. 2 Moos. 21, 22). Sellepärast aga hoitakse seadus ta tihtilugu kohtunikka wale õigusemõistmise eest eriti kui süüdlasena tähtsam isik figureerib (3 Moos. 19, 15; 5 Moos. 16, 18—20 jne.).

Mis nüüd kohtusse enesesse puutub, siis oli wanadel juutidel ilmalik ja waimulik kohus. Sinna wõi kogukonna wanemad olid ühtlasi ka kohtunikud, kellede üldarw 70 ümber oli. Et neil tõesti teatav lugupidamine ja peaaegjalikult, ka tarwisminem wõim oli omi otsuste täidesaatmises, näitawad mitmed kohad Wanase Testamendis. Iga kaebus oli ja jäi eri asjaks ja mingisugust offitsiaal kaebajat Iisraeli seadus ei tunne.

Preefrite kohus, kelle autoriteeti mitte ainult tema pidamise koht — tempel — ei suurendanud, waid ka see asjaolu, et tema Jumala kui kõigewägewama kohtumõistja ja karistaja nimel õigust mõistis, läks ja pidigi ilmaliku kohtuga konflikti minema, kuid misjulgused asjad misjulguse kohtu poolt otsustati, seda meie ei tea.

Kõige selle küsimuse lahendamist raskendab väga veel uue — kolmanda — kohtu instituudi siseseadmine kuningriigi tekkimisega (umbes 1000 a. e. Kr.). Kuninga kohus oli oma moodi kõrgem appelatsiooniasutus, kus aga ka lihtsad harilikule kohtule alluwad asjad kuningaga poolt ära otsustatud said, nagu kuulus kahe uulitsa naisterahwa tüli lapse pärast, mida kuningas Salomon lahendas (1 Kuning. 3, 16—28).

Ilmalik kohtumõistmine sündis nähtawasti iga päew wana hommikul linna wärawate juures, kus kõige rohkem rahwast kokku kogus, mis kohtu autoriteeti tõstma pidi. Kaebaja seisis kohtuniku paremal, kaebalune pahemal pool. Tunnistajatena

oli waja kohtusse vähemalt kaks isikut tuua — igatahes ei olnud ühest küllalt, et inimest surma mõista. (5 Moos. 17, 6). Et tunnistajate ütelse töde tõsta, nõutakse nende käest, et nad süüdlase surma mõistmise korral esimestena surmaotsust aitaksid täide wiia. Kui tunnistajad on wale tunnistuse andnud, karistatakse neid nii, nagu oleks kohtualune karistatud, kui tema oleks süüdi mõistetud (5 Moos. 19, 19). Tunnistajate puudusel tarwitatakse wannet, mis nähtawasti üldse suurt osa mänginud on, sest isegi Jumal wannub, et saab oma lubadusi Iisraeli wastu täitma.

Peale wande leiame wana juutide juures ka, nagu kõikide wanade rahwaste juures, Jumala kohut kui mõõduandwat hea ja kurja üle (näit. 4 Moos. 5, 11—31). Nagu usk Jumala kohtu otstarbekohasusse selles põhjenes, et Jumal ise kaebalust, kui tema süüdi on, välja annab, nii peab ka teise abinõu juures, mida süüdlase mitteleidmise korral tarwitati — püha loosi heitmisel — Jumal ise süüdlase kätte näitama (waata Joos. 7, 16—26, kus loosi läbi kõige pealt suguharu, siis suguluskond, siis süüdlase perekond ja lõpuks süüdlane ise kätte saadakse).

Harilik karistus olid hoobid, mida kohtuniku juuresolekul jagati, ja mille arw mitte üle 40 tõusta ei tohtinud. Kõige enam tarwitataw surmamise wiis oli kiwidega surmaks löömine, kusjuures kõik juureswiitijad kaasa aitasid; tihtipeale sai niimoodi surmatud isik peale selle veel — kui kõrgem karistus — ules poodud ehk ära põletatud (Joos. 7, 25).

Nii mitmedki kohad Wanase Testamendis (Joos. 1, 23; 5, 23; Micha 3, 11 jne.) näitawad, et õigusemõistmine kaugelsti mitte tarwilisel kõrgusel ei seisnud, et kõige pealt wana hommikumaa paha — altkäe maksu wõtmise — ohtralt õitjes ja kohtu tegewust suurel mõõdul halwas.

Põhja-Iisraeli riigi (8 aastajal e. Kr.) ja siis ka Juudi riigi (6 aastajal e. Kr.) hukkumisega lõpeb ka iseseiswa Iisraeli ajalugu ja kultuur. Rändamine laia maailma algab — kas juutide kasuks wõi kahjuks, kas maailma heaks wõi mitte, kes seda teab!

Mõrtsukatöö selgitamiskomisjoni tegewusest.

„E. Politseilehe“ kaastööline Dr. Schnellert, registreerimisasutuse juhataja Berliini politsei presiidiumi juures.

Schilleri waade, et elu ei ole kõige kallim vara, ei ole maksjav kriminaalpolitsei kohta; nagu näituseks tuletoõr-jujad tarwitavad kõige suuremat jõupingutust, et inimese elu hädohu puhul peasta, nii paneb ka kriminaalpolitsei oma mitmekesise aparadi tegewusse, et raske- mat kuritegu võimalikult ruttu ja täpselt selgitada, et kuritegija oma teenitud karistuse kätte saaks.

Üksikute linnade mõrtsukatöö selgitamiskomisjoni tegewus seisab järgmistes ülesannetes: mõrtsukatöö kordasaatmise puhul väljasaadetavate asjatundjate ametnikkude määramine, komisjoni liikmetele teatamine, nende tegewus kuriteo kohal ja lõpuks otsimise- ja selgitustööd.

Mõrtsukatöö selgitamiskomisjoni kuuluvad: kriminaalpolitsei juhataja, registreerimisasutuse juhataja ühes ametnikuga, kaks politsei päewapiltnikku, kohtuarst, politsei keemik ja riigi asjaajamise ameti esitaja. Tarbekorral astuvad komisjoni asja väljatöötamiseks kaks kriminaal-kommissari, kriminaal-assistent, 3-4 kriminaal-ametnikku, kuus käsutusmeeskonna ametnikku ja ametnik, kes kauemat aega kriminaalpolitsei teenistuses olnud, ühes tarbeasjade kastiga ja kuriteopaiga walgustuslambiga.

Riipea, kui välispolitsei jaoskond kuriteo üle teateid saab, teatab sellest juhtumiseft telegraafi ehk kõnetraadi teel wahi- korral olemale kriminaalpolitseile Berliini politseipresiidiumi juures, kes oma- korda pöörab wastawa politseijaos- konna poole järelepärimistega, et eelolewa asjaoluga lihidalt tutwu- neda, et siis sellest kõnetraadi teel edasi anda kriminaalpolitsei juhatajale otjuse saamiseks mõrtsukatöö selgitamiskomis- joni kokkukutsumise üle. Kui kõik see kor- raldus tehtud, siis kutsutakse komisjoni liikmed kas kõnetraadi ehk telegraafi teel kuriteo kohale; wimmased töttawad rutuli- selt kohale ja alustawad siin üksiasjaliselt oma tegewust. Selle aja sees teatab wahi- korral olem üleml sellest ka aegkirjanduse esitajatele.

Asjaolu uurimisel tuleb kuriteopaiga ülewaatusel politseijaoskonna ametnikku- del kõige pealt järgmiste küsimuste peale wastata:

1) Millal, kus kohal, kelle poolt ja mis- suguses olekus on surmu leitud?

2) Kas on nähtawad wigastused olemas ja misugused?

3) Kas on eelwõitluse jälgi ehk muid tundemärke, millest wõiks järeldada kol- manda isiku kaastegewust?

4) Kas on eestleitud laskeriista ennem tarwitatud, wõib olla ehk tapetu enese poolt?

5) Mill wiisil olid kufustud afnad ja ukjed ruumis, kus surmu leiti?

6) Mida on teada saadud asjakäigu ehk selle eelkäiwate sündmuste kohta? Tuleb illes tähendada teateidandwa isiku nimi ja elukoht. Weest leitud surmukeha juures tuleb kindlaks teha, misuguses seisukor- ras see leitud, kas riietega wõi ilma, kas tiikeldult, nõõritult, sissemähitult, ja mis- suguseid abinõusid jelle juures tarwitatud.

Selle kõigi politsei ametnikkudele mää- ratud juhatus eesmärk on ettewalmistada mõrtsukatöö juhtumisel n. n. „esimesele pealetungimisele“ ja hädalisemate üksik- asjade kindlakstegemiseks.

Mõrtsukatöö juhtumistel, kus korda- saatja enesetapmisega lõpetanud ehk jälle koha peal tabatud, ja surmukehade weest leidmisel, ei saa ülaltähendud korras mõrtsukatöö selgitamiskomisjoni kokku kufutud. Kui aga weest leitud surmukeha lafeb oletada kordasaadetud kuriteo üle, siis toimetatakse surmukeha lahtilõikamisse- kambri ja sinna tellitakse ka mõrtsukatöö selgitamiskomisjon.

Kuriteo paigale kõige lähemal olivad jaoskonna ametnikud peawad samme astu- ma kuriteo paiga sulgumiseks, peawad igat- wiisi hoolt kandma, et objektiivsed asjaolud ei saaks wõhikute poolt muudetud. Kom- misjoni liikmete kohale jõudmisel pääse- wad ainult kõige tarwilisemad liikmed ku- riteo paigale. Kuus käsutusmeeskonna ametnikku algawad kohe oma tegewust lä- hemas kuriteo paiga ümbruses, et tähela- nekute ja uurimiste waral tähtsaid üksik- asju foguda mõrtsukatöö juhtumise selgi- tuseks ja neid komisjonile teadustada. Ametnikud, kes kuriteo paigale määratud, on kohustud kõige eest kõrwale hoidma, mis wõiks asjaolu tumestamiseks põhjust anda.

Õigusteadusest.

Tsiiviil-õigus.

Wann. adw. K. Mikfeldt.

Tööstuse õigused (промышленныя права).

On olemas rida iseäralisi õigusi, mille otstarbekas on tööstuse ning kaubanduse huvide kaitmine. Nimelt, majandusliste tegelaste tegewus kannab jägedasti järelnaast laadi, et kui teistele ka luba anda sellesama tegewuse peale, siis kannatawad selle all nende materjaalsed huvid. Sellepärast kaitseb ka seadus niijugust isitlist tegewust, mis rahwamajandusele tähtis on.

Tööstuse õiguste hulka kuuluvad: õigused leiduste, wabriku mustrite ning mudelite, kaubamärkide ning firmade peale.

Õigus tööstuse leiduste peale (право на промышленныя изобрѣтенія) seisab selles, et teataval juul eest tema õiguste pärijatel on ainuõigus uut leidust teostada (Wabriku ja tähttööstuse s. S. R. XI f. 2. j. 1913 a. wäljaanne §§ 69 ja järgm. ja muudatused „H. L.“ nr. 39 — 1921 a.).

Leidus peab tööstusline olema ning tööstusele kasu tooma. Nostrattsete teooriate peale ainuõigust omandada ei wõi, niijamuti ka jeltsanna torra tahjulistude ning tõlbiswastaste leiduste peale.

Leidus peab uus olema, s. o. et valmistamise wiis ei ole siitamaani üldises tarwitamises olnud. Wäitjed, tähtsujeta muuorused endiste leiduste juures ei loeta mitte uuteks leidusteks.

Leiduste õiguse siju seisab selles, et kõitidel kaastodanikkudel on keelatud leidust tarwitada ilma leidja loata. Minult wiimane on õigustatud oma leidust teostama, oma patenti wõõrandama, tohtu teel wastutusele wõtma kõiki, kes tema õigusi riuwad, kaitsetunnistuse wäljaandmise päewast arwates. Selleks peab leidja Tööstus- ja kaubandusministeeriumi Patendi Ametile palme ühes leiduse kirjeldusega ning tarwilikkude joonistustega jisse andma. Patendi amet annab kaitsetunnistuse wälja ning kuulutab sellest „Riigi

Teatajas“. Peale selle läheb patendi andmise küsimus patendi komiteele läbiwastamiseks, kes otsustab, kas leidjale patent anda wõi mitte. Patent antakse nõudja joomil kuni wiieteistkümneks aastaks, patendi nõutamise esitamise päewast arwates. Patentide wäljaandmisest kuulutatakse „Riigi Teatajas“. Peale selle seab Patendi Amet igal aastal aasta jooksul wäljaantud patentide nimekirja kokku ja peab nimekirja kõigi wäljaantud patentide ja leiduste kirjelduste kohta, mida iga joomija näha wõib.

Kuid leiduste õigusi wõib riik sundlikult oma kasuks wastawa kasu eest wõõrandada, kui tema huwid seda nõuawad. Patendi sundlikult wõõrandamine otsustatakse igal üksikul juhtumisel Wabariigi Walitjuse määruse järele wastawa ministeeriumi ettepanekul. Ettepanekule kirjatakse juure patendi omaniku seletused, sest wõõrandada wõib ainult siis, kui walitus ei wõinud patendi omanikuga kokkuleppele jõuda.

Õigus leiduste peale lõpeb: 1) kui 15 aastane tähtaeg möödas, 2) kui 3 aasta jooksul leidus ei saa mitte Gestiis teostatud ja 3) kui kohtu teel saab kellegi poolt tõeks tehtud, et leidus ei ole mitte uus ja ei ole leidja oma.

Õigus wabriku mustrite ja mudelite peale (право на фабричныя рисунки и модели). Wabriku mustrite all mõistetakse wärwide ühendamist ja mustrite kujutamist pinna peal, näit. riiete, wai-pade, tapeetide jne. peal. Mudelikis nimetatakse valmistatavate saaduste wormi kujutamist, nagu lambi, masina mudel jne. Minuõigust mustrite ja mudelite peale on kõige esmalt sellel, kes neid on wälja mõtelnud. Kuid tegelikult on nende õiguste subjekt keegi wabrikant, sest harilikult valmistawad neid joonistusi töölisted, kes wabrikus teeniwad ja kes teenistuse lepingu järele kohustatud on, nagu kõit teisedki, wabrikantidele oma tööprodukt üle andma.

Mainitud õigus saab omandatud sellest momendist saadik, kui muster ehk mudel vastavas asutuses registreeritud. Õiguse maksuse tähtaeg on 15 aastane.

Õigus firma peale (право на фирму). Firma on teatava tööstus- ehk kaubandusettevõtte nimetus, ja ainuõigus firma peale seisab selles, et teatavaid kaupasid võib müüa ainult selle ettevõtte nimel, tema firma all. Tuleb ja-gebasti ette, et teatav ettevõtte on oma saaduste jaoks suurt ning kindlat tarvitajate ringkonda leidnud. Riisugusel juhtumisel võib kellelgi teisel ettevõtjal tahtmine te- kida oma saadusi ka sellejama nimetuse all välja lasta ja nii ostjaid eksitusesse viia. Kuid selle juures peab kahju saama esimene ettevõtte, ja sellepärast võtab sea- dus oma peale tema huvide kaitsmist ning keelab teisele ära seadama firmat tarvi- tada.

Kaitsmine võib sündida kas administra- tiiv teel, — nagu mõnedes riikides on kee- latud järelefirmasid kaubaregistri- tesse sisse kanda, või kohtu teel: 1) kahju- saaja võib tsiviilkohtus nõudmisega esi- neda ja kahjutasu nõuda, peale selle võib tema ka nõuda, et teisele saaks ära keela- tud võerast firmat tarvitada; 2) kahjusaja võib ka kriminaalkorras süüdlasest vastu- tusele võtta, kui viimane meelega võerast firmat tarvitas, et ennaft teise kulul ri- kastada.

Õigus kaubamärgi peale (право на товарный знак). Kaubamärgi all mõistetakse igasuguseid märke, mis tööstu- rid ja kaupmehed saaduste ja kaupade ehk

nende pakkimise abinõude peale panevad, et neid teiste töösturite ja kaupmeeste saa- dustest ja kaupadest eraldada, nagu pitfa- tid, plommid, kapslid, etiketid, winjetid (виньетки), panderollid, joonistused kui ka iksikute tähtede, numbrite ja sõnade ühen- dused, selle peale vaatamata, misugust luju nemad kannavad.

Kui tööstur ehk kaupleja teatud kauba- märgi tarvitamise ainuõigust nõutada soo- vib, siis peab tema sellest patendi ametile teatama, ja selle käest tunnistuse saama, mis 10 aasta jooksul makses on. Tunnis- tuse väljaandmisest kuulutatakse „Riigi Teatajas“. Kaubamärgi kinnitamise nõu- tamine tuleb esitada patendi ametis kas isiklikult ehk voliniku läbi. Selle juures peab tööstur ehk kaupleja ära tähendama, mis liiki kauba ja misuguse ettevõtte jaoks kaubamärk määratud. Kui kauba- märgi omanik väljamaal elab, tuleb nõu- tamine Gestis elava voliniku läbi esi- tada. Väljamaal asuwate tööstusliste ja kaubandusliste ettevõtete kaubamärgid võetakse vastu patendi ameti poolt kinni- tamiseks selle seaduse määruste põhjal, kuid ainult sel korral, kui need kaubamär- gid on seaduslikku kinnitust leidnud riigis, kus kaubamärgi omaniku ettevõtte asub, ja kui selle riigi poolt ka Gestis kauba- märgid seaduslikult kinnitamiseks vastu võetakse.

Ettevõtte võõrandamise või rendile and- mise korral läheb kaubamärgi tarvitamise ainuõigus uuele omanikule üle, kuid ainult endise omaniku nõusolekul.

Õigus märgi peale lõpeb, kui ettevõtte lõ- petatud, kui tunnistus uuendatud ei saa jne.

Ametlik osa.

Politsei jaoskondade uued piirid Narva linnas.

Sieminiistri määruse põhjal 27. jaanuarist 1923 a. nr. 360/2712 on Narva linnavalitsuse ettepane- kul 11. jaan. s. a. nr. 88 all politsei jaoskondade piiride jaotuse muutmise üle „Riigi Teatajas“ nr. 17 — 1. weebr. s. a. avaldatud.

Narva linn on endiselt 4 jaoskonda jaotatud.

Politsei Peavalitsuse ringkiri kõigile politsei- ülematele.

31. jaanuaril 1923 a. nr. 10518/85171.

Asjata sefalduste ärastamiseks teatab Politsei Peavalitsus, et kõik ametlikud paberid, dokumendid, kutsed, mis politsei kaudu adresseeritud Wene nõu- kogude alamatele, kes teenivad kas Wene saatkonnas ehk ka Wenemaal, tulewad politseiülemate poolt Välisministeeriumile saata.

Küsimused ja kostmised.

Nr. 340. Lugeja nr. 36. Küsimus. Po-
litsei kordnik saab teada, et kuskil majas,
olgu see linnas ehk maal, asub salajane ka-
duste abinõudega wiina walmistamine, sa-
lajane wiina ehk eeteri müümine wõi mnt-
gifugune muu sellefarnane seaduse wastane
teguwiis, mis kiiret korras likwideerimist
nõuab. Kohaliku raiooni ülemat ei ole
wõimalik kätte saada mõnefugustel põh-
justel. Kas on farnasel juhtumisel politset

kordnikul õigus seaduses ettenähtud korras
tunnistajate juuresolekul kahtlusaluse
juures läbiotsimist toime panna, asitõen-
dusi konfiskeerida ning selle üle sellekohast
protokollu kokku seada.

Wastus. Wõimilisi läbiotsimisi, kui koh-
tuwõimudele kuuluwat toimumst, wõiwad
kujunend korra põhjal ainult politsei amet-
nikud iseseiswalt toime panna, meie juu-
res raiooni ülemast alates.

Wäljaandja: Toimetuskomisjon.

Wastutaw toimetaja: C. Maddison.

Tegelik toimetaja: A. Rogermann.

Kuulutused.

Tunnustatse maksuwetatats järgmised kadumalainud isikutunnistused:

R o o m a n n, Aleksander Jaani p. (10516)
R ö m m, Aleksei Frodioni p., w. a. Pärja-
ma wallawal. 15. 4. 22 a. nr. 680. (10883)
T ö n n, Peeter Priidu p., w. a. Pihtla wal-
lawal. 17. 10. 22 a. nr. 1165. (10886)
K r i s t u m a n n, Wladimir Kirillt p., w.
a. Saaremaa pol. jsk. 29. 5. 22 a. nr.
3010. (10887)
T i k s, Jakob Hansu p., w. a. Wao walla-
wal. 4. 10. 21 a. nr. 1927. (11315)
N u r k, Anna Jakobit t., w. a. Tall. I. pol.
ülema p. 23. 2. 20 a. nr. 12842. (11383)
M a r k, Jaan Jaani p., w. a. Sinalepa
wallawal. 1. 9. 21 a. nr. 935. (11384)
T e p p i k, Juult Jaani t., w. a. Paatsalu
wallawal. 1919 a. nr. 420. (12374)
A b r a s, Erna Johani t., w. a. Patkila
wallawal. 11. 12. 19 a. nr. 354. (12431)
M ö t s a, Johanna Miina t., w. a. Patkila
wallawal. 1919 a. nr. 858. (12432)
H e n d r i k s o n, Marie Peedu t., w. a. Tar-
tu I. pol. 3 jsk. 29. 11. 19 a. nr. 1645.
(12433)
J a a n t, Armilde Jürit t., w. a. Helme wal-
lawal. 24. 1. 20 a. nr. 571. (12436)
T u n n i s, Oskar Jaani p., w. a. Kohila
wallawal. 8. 12. 22 a. nr. 132. (12668)
K e r b a k, Johannes Raie p., w. a. Rapla
wallawal. 30. 11. 20 a. nr. 2607. (12670)

T a h m e n a u, Tõnis Johani p., w. a. end.
Somuli wallawal. 16. 4. 20 a. nr. 642.
(12438)

K u r t, Jaan Johani p., ja tema poeg Au-
gust Kurt, w. a. Piikuse wallawal. 11. 1.
21 a. nr. 68.

J o h a n s o n, August Andrese p., w. a. Võ-
me wallawal. 28. 12. 20 a. nr. 87.
(12437)

A r a k a s, Heinrich Jaani p., w. a. Rapla
wallawal. 16. 12. 21 a. nr. 2657. (12671)

K u u s i k, Beena Willemi t., w. a. Rastre-
Wõnnu wallawal. 13. 4. 20 a. nr. 1193.
(13073)

T e d d e r, Eitisa Tõnise t., w. a. Tartu I.
pol. 2 jsk. 3. 2. 20 a. nr. 11484. (13074)

K o n t, Johannes Joosepi p., w. a. Peipsi-
äärse wallawal. 2. 10. 21 a. nr. 211.
(13075)

J o k i n, Arenti Peetri p., w. a. Rastre-
Wõnnu wallawal. 27. 1. 20 a. nr. 883.
(13077)

K a u d m a n s o n, Daniel Kusta p., w. a.
Nha wallawal. 15. 12. 19 a. nr. 82.
(13079)

P a a l, Willem Johani p., w. a. Kriitüdnert
wallawal. 27. 4. 20 a. nr. 417. (13080)

W a i m e l, Mide Jaani t., w. a. Tartu I.
pol. 2 jsk. 10. 12. 19 a. nr. 4549. (13081)

K r i i s b e r g, Jaan Karli p., w. a. Haas-
lawa wallawal. 23. 3. 20 a. nr. 532. (13083)

Tunnustakse maksusetaks järgmised tunnistused:

- Matson, Johan Andrese p.,** isikutunnistus nr. 1109, w. a. Kopka wallawal. 30. 9. 21 a., ja pääwapihdi tööstuse luba, w. a. pol. peawal. 1922 a. augusti kuul.
- Hansen, Martin Madise p.,** w. a. Belle wallawal. 1921 a. nr. 219.
- Kuuse, Peeter Peetri p.,** hobusepafs, w. a. Helme wallawal. 1921 a. nr. 292.
- Saanson, Jaan Joosept p.,** hobusepafs, w. a. Enge wallawal. 1920 a. nr. 15.
- Kaif, Jaan,** hobusepafs, w. a. Tammiste wallawal. 9. 3. 21 a. nr. 174.
- Kunter, Peeter Mango p.,** hobusepafs.
- Tomson, Udo Udo p.,** hobusepafs, w. a. Wigala wallawal. 1921 a.
- Tõnissõn, Mihkel Jüri p.,** sõjawäest wab. tunnistus, w. a. Pärnu maak. rahwawäe ülema p. 31. 12. 20 a. nr. 15910.
- Peterfon, Jaan Andrese p.,** hobusepafs, w. a. Audru wallawal.
- Ottensõn, Jüri Mihkli p.,** isikutunnistus, w. a. Rihnu wallawal. 1921 a., ja lasteriista luba, w. a. Pärnu maak. rahwawäe ülema p.
- Pruus, Theodor Jaani p.,** isikutunnistus, w. a. Pärnu linna pol. jsk. 25. 8. 21 a. nr. 13828, ja sõjawäest wab. tunnistus, w. a. Miiniristleja „Dennuki“ kom. poolt 20. 8. 21 a. nr. 1682.
- Tammik, Hans Hansu p.,** hobusepafs.
- Pirsko, Mart Jaagu p.,** hobusepafs, w. a. Patti wallawal. 15. 12. 20 a. nr. 3001.
- Koljon, Erich Eduardi p.,** isikutunnistus, w. a. Pärnu l. pol. jsk. 12. 8. 22 a. nr. 15056 ja laewasõidu tunnistus.
- Mihkelson, Tõnis Jaani p.,** hobusepafs, w. a. Uue-Wändra wallawal. 8. 1. 21 a. nr. 359.
- Kreegi, Madis,** hobusepafs, w. a. Suuremõisa wallawal. 24. 2. 21 a. nr. 604.
- Nrenberg, Jaan,** hobusepafs, w. a. Tammiste wallawal. 1. 12. 20 a. nr. 124.
- Suister, Peeter Peetri p.** hobusepafs, w. a. Taali wallawal. 1920 a.
- Sarapu, Mats Andrese p.,** hobusepafs, w. a. Draide wallawal. 7. 12. 20 a.
- Wiese, Gustaw,** hobusepafs, w. a. Undla wallawal. 2. 2. 21 a. nr. 589 ja 590.
- Rihbarse, August,** hobusepafs, w. a. Sakki wallawal. 24. 11. 20 a. nr. 3.
- Peterbert, Gustaw,** hobusepafs, w. a. Undla wallawal. 21. 1. 21 a. nr. 384.
- Piiskoppel, August,** hobusepafs, w. a. Undla wallawal. 1. 3. 21 a. nr. 722/742.
- Milender, Karl Hansu p.,** hobusepafs, w. a. Patti wallawal. 14. 12. 20 a. nr. 155.

Shokolaad

Renommée

A.-S. „Renommée“

Wabrik – Wolfa tän. nr. 3

Kontor – Wana Wiru tän. nr. 13

Kõnetraat 16-72, Tallinn

M. Alperowitsch & Ko.

—: Tallinn, W. Roosikrantsi tän. 5. —: Kõnet. 15-98

Ladus alati saadawal:

Brauns'i paki, saapa ja puu wärwid. „Agfa“ ja Badeni kilo wärwid. Pesusine kuulikestes ja pulbris. Tapeedid, suures wäljawalikus. Klaas nõud ja lambid. Ahju pottkiwid ja seinakiwid. 11769

Kõige parem ostukoht kõigile, kes tarwitab kirjutusmaterjaale!

A.-S. Röpina paberiwabrik.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Põik tän. 6, kõnetr. 29.

Osakonnad: Tallinnas, Maakri tän. 4, kõnetr. 6-54 ja Pärnus, Nikolai tän. 6, kõnetr. 46.

Soowitab omast ladust:

Kõiksugu paberit, kooli, kantselei ja kontori tarbeasju.

Iseäranis soowitame suures walikus **wihke**, alates 3 margast.

Wõetakse ka tellimisi wastu kõiksugu paberisortide ja formaatide peale, täidetakse korralikult ja ruttu.

11770

Saul, Mart Toomase p., hobusepafs, w. a. Kabala wallawal. 1920 a.

Ragowere, Tõnu, hobusepafs nr. 89, 90 ja 91.

Rotikow, Andrei Aleksei p., ajut. isikut. ühes elamislubaga nr. 1514/1655.

S a n s b e r g, Jaan Jaani p., isikutunnis-
tus, w. a. Taali wallawal. 24. 9. 20 a.
nr. 689, sõjawäest wab. tunn., w. a. 3.
Piiriküti pataljoni ül. poolt 2. 7. 20 a.
nr. 2659, ja hobusepafs, w. a. Taali wal-
lawal. 17. 12. 20 a. nr. 209 ja 210.

W i l k, Adolf Juhani p., hobusepafs, w. a.
Järwe wallawal. nr. 58.

U t a s, Hans Mihkli p., hobusepafs, w. a.
Mäetaguse wallawal. 7. 1. 21 a. nr. 705.

R a n d o r f f, Eduard Jaani p., sõjawäest
wab. tunn., w. a. 9. jalawäe polgu ülema
poolt 9. 4. 20 a. nr. 344.

U n i w e r, Peeter Jaagu p., sõjaw. wab.
tunn., w. a. Wiljandi maal. rahwawäe
kommissjoni poolt 23. 10. 20 a. nr. 399.

NÕUDKE

**NAPOLITEN
SHOKOLAADI**

Loewe

11768

Tulekustutuse aparaadid

Minimax

üle 2 miljoni aparadi tarwitusel,
üle 68.000 tulekahju „Minimax“iga kustutatud,
üle 122 inimese tulehädast päästetud

Ainuesitus:

Inglis-Eesti Import Ko. A.-s.,

Tallinn, Wana-Wiru tän. 12.

Telegr. aadr.: Angloest. Kõnetr. 3-55.

14203

Kohale jõudnud suurem saadetus
õmblusmasinaid

Naumann, Pfaff,
Vesta, Clara jne.

jalgrattaid

Naumann, Mars,
Landeskrone jne.

Kr. Saar & Co.

Tallinnas,

Wiruwärawa puiestee nr. 27.

Tartus,

Raatusse tänaw nr. 2.

Rakweres ja Jõhwis.

14202

R. Wolf'i lokomobiilid seiswad, weetawad ja isesõitjad 3—800 PS
patent küllastud ja ülekuumendatud auruga
kõiksugu tööstuse ja põllumajanduse otstarbeks.

R. Wolf'i rehepeksumasinad 3—20 PS 4- ja 5-kordse tuulepuhas-
tusega on meil maa nõuetele was-
tawalt ehitatud, sellepärast nõuawad neid praegusel ajal kõik põllume-
hed ja töösturid.

Weipert'i gõõpliga rehepeksumasinad on põllumeeste poolt väga otsitud.

Heilingenbeil'i sahad on ainsad, milledega meie suur- kui ka wälke-
põllupidajad rahul on.

Massey-Harris originaal „Hawa“ süsteem Deering wilja- ja
Ameerika ja heinaniidumasinad on ker-
ged ja wastupidawad.

DWF kuulilaagrid ja teraskuulid.

Alaline suur ladu: raua, terases, plekkides, katuse- ja seinapappides, katusetõrwa,
põllutöö ja teistes masinates, ehitusmaterjaalides, kõiksugu teras- ja rauakaupades,
käsitööriistades, masinarihmades, määrdeõlides jne. Sahaterad, naelad ja wankri-
assid walmistatakse omas wabrikus.

Kaupmeestele kõige kasulikum sisseostukoht.

A.-S. W. SCHNEIDER & Ko.,

Tallinnas, Wiruwärawa puiestee nr. 19.

14201

Eesti Mehaaniline Puutööstuse Aktsiaselts

A. M. LUTHER

TALLINNAS

**Walmistab: mööblit, wineer-kartonge,
-kohwrid, -koolirantsaid, -aktimappe,
-käsitrumlid, -toolipõhju, -platesid, -labidaid jne.**

Müügikohad: Tallinnas: Wana Posti tänav nr. 9.
Tartus: E. W. Jürgensi juures, Wana tänav nr. 17.
Walgas: P. Saretok'i juures, Moskwa tänav nr. 15.
Petseris: E. Nassar'i juures, Kaubareas. Wiljandis: R. Ei-
telberg'i juures. Wõrus: J. Kiesler'i juures, Jüri tänav
nr. 12-b. Rakweres: Roman Jürgensi juures. Pär-
nus: J. D. Ammende juures.

14204